

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Ay Güneş'in Önünden Geçiyor

Bu ay ilginç, bir o kadar da güzel bir gök olayıyla karşılaşacağız: Ay, Güneş'in önünden geçecek. Bu bir tam Güneş tutulması. Tam Güneş tutulması, Ay'ın Güneş'i tamamen örtmesiyle gerçekleşiyor. Bir tam Güneş tutulması, nadiren yakınımızda bir yerde olur. Türkiye 11 Ağustos 1999'dan sonra, ikinci kez bir tam tutulmaya tanıklık edecek. 7 yıl içinde ikinci tam Güneş tutulmasını görebilmek bir şans. Ne var ki, ülkemizden gözlenebilecek bir sonraki tutulma, 2060'da meydana gelecek. İşte bu nedenle, kaçırılmaması gereken bir gök olayı.

Tam Güneş tutulmasının ilginç yönlerinden biri, gün ortasında havanın kararması, gezegenlerin ve parlak yıldızların belirmesi. Tam tutulma, tutulma hattının merkezinde, dört dakikaya yakın sürecek. Bu sırada, Güneş'in diski tamamen örtüldüğünde, Güneş'in bulunduğu yere çıplak gözle bakabilirsiniz. Ay'ın arkasında kalan Güneş'i göremeyeceksiniz; ancak, Güneş diskine göre sönük olduğu için normalde göremediğimiz taç katmanını çıplak gözle görebilirsiniz.

Tam tutulma sırasında, gökyüzünde bulunan parlak gezegenler Merkür, Venüs, Mars ve Satürn. Güneş'ten Batı-güneybatı yönüne ilerledikçe, önce Merkür, ardından, ufka yakın konumda olan Venüs'ü görebilirsiniz. Mars ve Satürn, zıt yönde bulunuyor. Mars, pek parlak değil, o nedenle parlak yıldızlarla karıştırılması kolay. Satürn'se ufka çok yakın olduğu için, bir tepenin üzerinde değilseniz görülmesi zor. Tam tutulma sırasında, doğu ufku üzerinde kış gökyüzünün parlak yıldızlarını, batı-kuzeybatı ufku üzerindeyse Yaz Üçgeni'ni görebilirsiniz.

Sıkça yapılan bir uyarıyı dikkate almanızı öneririz. Parçalı tutulmanın herhangi bir evresinde (Güneş'in diski çok az görünse bile) Güneş'e çıplak gözle bakmayın. Gözlükler parçalı tutulmayı izlerken göz sağlığı için zorunlu. Tam tutulma sırasında, tutulmayı çıplak gözle izlemeyi unutmayın.

Mart'ta Gezegenler ve Ay

Mart'ta **Satürn**, akşamın ilk saatlerinde yeterince yükselmiş oluyor. Bu sırada güneydoğu ufku üzerinde bulunan gezegen, Yengeç takımyıldızındaki konumunu pek değiştirmiyor. Küçük bir

değişimle, M44 Arıkovani yıldız kümesinin biraz batısına doğru ilerliyor. Gezegen, çıplak gözle gözlem yapanlarla birlikte, teleskoplu gözlemciler için de iyi bir hedef olmayı sürdürüyor. 10 Mart'ta, dolunaya doğru büyüyen Ay, gezegenle yakın görünür konumda olacak.

Mars da Satürn gibi, akşam hava karardıktan sonra gökyüzünde yer alıyor. Mars'ın parlaklığı giderek azalıyor. Gezegenin parlaklığı, hemen yakınında bulunan turuncu dev yıldız Aldebaran'la karşılaştırılabilir düzeyde. Ayın başında, benzer renkteki bu iki gök cisminin parlaklıkları da benzer. Giderek sönükleştiği için, ilerleyen günlerde Mars'ın parlaklığı Aldebaran'inkine göre düşecek. Mars, gökyüzünün yıldızlardan oluşan zeminine göre hızla batıya ilerliyor. Gezegen, ayın başlarında Ülker'le Aldebaran arasında bir konumda yer alırken, ay sonunda neredeyse boğanın boynuzlarının uçlarını simgeleyen iki yıldızın arasına gelmiş olacak. Mars'ın bu hareketi, birkaç gün arayla yapılan gözlemlerde, çıplak gözle bile kolayca fark edilebilir. 5 Mart'ta Mars ve Ay, yakın görünür konumda olacaklar.

Jüpiter, gece yarısına doğru güney-güneydoğu ufkundan yükseliyor. Terazi takımyıldızındaki gezegen, günler ilerledikçe daha erken doğacak. Bölgede çok parlak yıldızlar olmadığı için, gezegeni ayırt etmek çok kolay. Jüpiter, ay boyunca yaklaşık -2,4 kadirle parlayacak. Gezegen, 19 Mart'ta Ay'ı yakının görünür konumda bulunacak.

Sabah gökyüzünde iyice yükselen **Venüs**, 25 Mart'ta en büyük yükselime (Güneş'le en büyük açılal uzaklık) ulaşıyor. Bu sırada, gezegen, Güneş'ten yaklaşık üç saat önce doğuyor olacak. Yine aynı tarihte, Ay ve Venüs yakın görünür konumda olacaklar. Teleskoplu gözlemciler, gezegeni bu sırada "dördün" evresinde görecekler.

Merkür, ayın ilk günleri akşam gökyüzünde yer alıyor. Günler ilerledikçe hızla alçalan gezegeni, ayın ilk haftasından sonra gökyüzünde görmek zor. Gezegen, 12 Mart'ta altkavuşumdan (Yer-Merkür-Güneş dizilişi) geçtikten sonra sabah gökyüzünde. Ancak, ay boyunca ufku üzerinde fazla yükselmediği için gözlenmesi zor olacak.

Ay, 6 Mart'ta ilkdördün, 14 Mart'ta dolunay, 22 Mart'ta sondördün, 29 Mart'ta yeniay evrelerinden geçecek.

14/15 Mart gecesi, yarıgölge Ay tutulması gerçekleşecek. Ay, bu sırada gezegenimizin yarıgölgesinden geçecek. Bu nedenle, Ay'ın parlaklığında fark edilmesi zor bir düşme gözlenecek. Tutulma, 23:22'de başlayacak, 04:12'de sonlanacak.

1 Mart saat 22:00, 15 Mart saat 21:00, 31 Mart saat 21:00'de (ileri saat uygulamasına göre) gökyüzünün genel görünümü.